

Oss.

Den 17^{en} Augustus 1896 bezocht ik de gemeente Oss; om 7.58 (spoor tijd) kwam ik aan het station te Oss aan, en vond ik aldaar den burgemeester om mij te ontvangen. Ik moest met hem plaats nemen in het rijtuig van het raadslid Arnold Jurgens, niettegenstaande mijn rijtuig (besteld bij den stalhouder de Bruin te Oss) daar ook stond. Ik reed naar het gemeentehuis, waar ik, door de twee wethouders en den secretaris werd opgewacht.

Van D. en W. vernam ik, welk een grooten invloed de oude Jan Jurgens in Oss heeft; hij maakt letterlijk de verkiezingen. Als hij er plezier in had, zou hij zijn broer Arnold gemakkelijk uit den Raad kunnen gooien.

De firma Jurgens wordt gedreven door bovengenoemden Jan Jurgens voor $\frac{1}{2}$, en door de weduwe Henri Jurgens en die beide zoons ieder voor $\frac{1}{6}$. - Ik bracht een bezoek aan de fabriek; men liet mij de margarine fabriecage van het begin tot het einde zien. - Een van de twee genoemde zoons van Henri Jurgens woont naast de fabriek. Toen we in de fabriek kwamen, en na dat we die verlaten hadden, meesten we natuurlijk een glas champagne drinken. -

Op mijne audientie verscheen de R. C. geestelijkheid van Oss (deken van de Laar met 4 kapelaans, benevens enige buurde Pastors), D^{ns} van der Steen, het hoofd der school Laerwers (van wien ik vernam, dat het onderwijs in Oss aan $\pm$ 1000 kinderen wordt verschaft op bijzondere scholen, terwijl er op de openbare $\pm$ 50 kinderen gaan), de firmanten J. A. Jurgens, Ant. Jurgens en Fr. Jurgens, het 2de kamerlid Hartke van Beckelenburg, de kantonrechter te Oss (Mrs Lopers) met diens griffier (Mrs Visser), de cand. notaris Dingemans - Herts, de notaris M^{rs} ten Pol (80 jaar oud; weinig actief voor zijn praktijk), en Eleskers, een volontair ten secretarie. Tijdens ik op het Raadhuis was, kwam de harmonie een stukje spelen. -

Bij den burgemeester gebruikte ik een eenvoudig ontbijt; daar waren ook de wethouders en de kantonrechter met diens griffier. - Mevrouw Terseling is dood; ik werd

ontvangen

Oss.

ontvangen en later bediend door een dochter van den burgemeester.

Het onderzoek van de administratie van den secretaris gaf aanleiding tot tal van opmerkingen, welke ik schriftelijk aan B. en W. mededeelde. — Op de administratie van den ontvanger viel slechts een enkele kleine opmerking; over het geheel genomen konmerkte deze zich door bijzondere netheid.

Den 19 October 1901 kwam ik weer in de demunt; op het raodhuis wand ik den burgemeester met den wethouder van Erp; de wethouder van den Elzen was gaan jaagen met Jurgens, en liek zich excuseeren. —

Ik verduim van B. en W. dat de export-waarkens sla.. oprijen drude werken en — te oordeelen naar den uiterlij.. ken staat, dien de eijenaars voeren — zeer groote winsten afwerpen. De slagrij van Zwabenberg werlt gwaat, deels met werkvolk uit Sleesch, vermoetlyk daaraan toe te schryven, dat Zwabenberg zelf te Sleesch geboren werd, en daar langen tijd in zeer armoedige omstandigheden leefde. — Elbacht de slagrij van Zwabenberg importanter is dan die van Haveloo, is loekvale laatste.. noemde ene groote zaak. — In het afgelopen jaar werden in het aduel door de twee firma's gelaakt ± 160.000 varkens; bovendien worden er wekelijks nog gelaakt ± 50 vette kalven, en een dergelyke getal gras kalven, en 9 maandule kalven uit de Gebolesche Scherlach. — De kalveren gaan deels naar Branleijte, deels naar Invaland; de varkens alle naar Invaland. — De laatste markt trekt uit sleitend vlesde van jong varkens; ze moegen schoon niet meer dan hoogstens 100 pond weygen; wegen ze meer, dan wordt per pond minstens ½ cent minder vmaakt. — Op het oogenblik betalen de twee firma's 3 ½ cent per pond, schonen. —

In de circule van de margarine fabriek van Jurgens is wijziging gebracht, doer dat de weduwe van Jurgens overleden is. — Op de fabriek werken op het

Oss.

oogenblik 70 klerken (2 alaris van 500 — 3000), derweil er 12 oprichters in de fabriek rond loopen. — Over dag werden in de fabriek ± 250 menschen te werk gesteld, terwijl bovendien hij gewote drude en nachtpley van ± 70 menschen te werk vindt. Buiten de fabriek werken voor de firma nog kuyfers, listermakers, mandenmakers, loodgieters, timmerlii, metalwaars, smeden enz. tot een getal van schier 200 man. — In den laatste tijd werlt de fabriek zeer drude; de vorige week waren 56 wagons van 10.000 V. G. margarine verzonden. —

Margarine macht zeer versch gebruikt worden; margarine van 14 dagen oud is al helijh. — Jurgens heeft een nieuw product gevonden, doer hem onder den naam van Solo margarine in den handel gebracht, waardoor de margarine, ook wanneer ze gebrade en daardoor gesmolten wordt, de smake en de kleur van boter behoudt; hij bestelde in den laatste tijd een halve ton van de name te maken voor zijn Solo margarine; met name voor een reclameplaat, ontwerpen door een Professor uit Berlijn, betaalde hij 10.000 mark.

De zaak Elbacht over de hem door B. en W. geveijerde vergunning tot het oprichten van een fabriek van asphalt papier, en alles wat daarop gwaakt is, — hangt nog ter beslisning bij de Koninkl. Akademe Elbacht zijn proces zou winnen, dan Jurgens vermoetlyk belemmerd worden in de fabricage van margarine ten gevolge van verontreiniging van het springwater. B. en W. zouden dat zult een ramp voor Elbacht, dat zij zouden meenen alsden hem hoek hiek meer te beproeven valbreuen. — Elbacht een arme Israellitische slager uit Lyone, heeft middellereil met zijn fabricage, en handel in vaseline, wagensmeer, asphaltpapier enz. een goed fortune verdienst. Toen op dezer dagen 80'000 maek leunen voor de gasfabriek, vroeg Elbacht, die leuning en glas te moegen ruimen. Dat was echter de eer van B. en W. te ma. —

Oss.

M. en W. meenen, dat Oef de herenwaren en nadeelen, onderhouden door het verplaatsen van de margarine fabriek van v. d. Berg van Oef naar Rotterdam, — gelukkig te heren is. De beekelling, die in zielestal Bancy achteruit was gegaan, ging nu weer langzaam vooruit. —

De bevoerenreuter literatuur over den veldwachter Westerveld; v. Erf vond dien man niet ongeacht, en meende, dat Westerveld in de oogen van den bevoerenreuter niet deugde, omdat de chef veldwachter van Stiphout niet naar Westerveld over weg kon, en de bevoerenreuter door de oogen van v. Stiphout keek. —

Op mijne audientie verscheen niemand, dan Dr v. d. Aken, met wien ik geruimen tijd zallepraten.

Den 22 Maart 1905 kwam ik weer in Oef. Van uit Ravenswaai had ik eerst de gemeente schiedt bezoekt, den kwam van daar in Oef. — Per twee keerde ik naar den Bosch terug.

Wardgemeester Kooze is met verlof; ik werd ontvangen door de wethouders van Erf en van den Elzen. Daar dat zich niemand van de audientie had aangemeld zakt ik met die twee heeren al den tijd te praten.

De bevolking blijft nog achteruitgaan; geluk geruimen geaan nog naar Duitschland, vooral naar Goch. —

30% gedrongen huwelijken. —

Alle raadleden waren in de koor; twee partijen, boeren en buyers. Vroeger kon men geen raadslid krijgen, en werd er haast niet gestemd; het kwam voor, dat iemand met 15 stemmen lid van den Raad werd. Thans is dat anders: in 1904 met de verkiezing van Smulders werden er 800 stemmen uitgebracht; Smulders, candi., daar van de boeren, werd bij herstemming gekozen tegenover van hier, den president van het ambtbestuur. Er mocht verschuifdelijk met drank geleverd zijn. —

Een van de twee wethouders wech de reden, waarom de secretaris en de chef veldwachter ontslagen moesten worden; de bevoerenreuter heeft hen het onklaar aanvaagt gedevanop.

Oss.

Men weet nog altijd, dat de firma Jurgens hare zaken zal verplaatsen. Wanneer Chamberlain twee 3 jr had gere., gevierd en Engeland voor margarine was gesloten geworden, dan was alles verplaatst naar Engeland. — De onsekerheid drukt den toestand te Oef: een huis, dat verhuurd wordt doet geen geld; nieuwe huizen worden er haast niet gebouwd; dataventegen worden er buitensporig hooge huizenprijsen gevraagd; hetzelfde huis doet in Nijmegen minder keek dan in Oef.

Van de wethouders sterk in overweging gezeten het onder houd der waterleidingen in een hand te brengen en ten laste der gemeente te nemen. De sleeren zijn het met mij eens; tot nu toe werst er al enigzins in dien geest gehandeld.

De gemeente is grootendeels geridderd op kosten van de fabriekanten; de firma Jurgens zorgt ook voor het schoon houden der ralen en putten.

De gemeente is eigenares van het huizegesticht, een gasthuis dat binnenhuisgemeenschap heeft met het zustersklooster. Kinderen aan besmettelijke ziekten worden op kosten van de gemeente door de zusters in het huizegesticht verpleegd. Het gesticht is bijna voortdurend in gebruik. —

Er zijn drie doctoren, Stals, Wallewden Verbeek; twee zijn armen-doctor en genieten daarvoor ieder f1000 van de gemeente. De landbouw is zeer voldaende.

Vastpersoneel bij brandweer: brandmeesters krijgen f10 salaris en f0.25 per uur; spuitgasten f5 salaris en f0.20 per uur.

Fransche zusters, les filles de notre dame de Vieme, vestigden zich te Oef en openden een school: f120 schoolgeld voor de externen, f500 voor de internen; tien leerlingen, 3 externen en 7 internen, onder welke laatste drie Fransche meisjes. Eene zuster, Mme Gathier, haalde dit jaar de alle middelbare Fransch; weder een leeken onderwijzeres, juffrouw Courtois uit Nijmegen.

Er wordt in Oef veel armoede geleeden; in den laatste tijd sterven de kashuimners van eenige huiskraedens waardoor derlyg meeren ten laste van het ambtbestuur te nemen.

Oss.

Ziek parochiaal armbestuur heeft f 2000 inkomsten.
 Ziek algemeen " f 4000 inkomsten
 en krijgt bovendien f 4000 van de gemeente. —
 Verder werken Vincentius en de Elisabeths vereniging
 Er is eene roombaten fabriek waar de melk van
 200 koeien verwerkt wordt. — De boeren fokken
 varkens; boeren, keuters en arbeiders mesten varkens.
 De boerenstand gaat achteruit.

Zlarboj en Swanenburg samen slaakten in
 1904 honderd veertig duizend varkens; ook zware
 varkens; deze worden volgens het Deensche systeem
 gezonden naar Engeland gezonden.

De firma Jurgens verloor weinig in het tweede
 half jaar van 1904; ten gevolge van de enorme aan
 vloed van Australische en Sibische boter op de markt
 de handen. — Emile Jurgens, zoon van Jan, staat
 aan het hoofd van de ophaal fabriek in Zwanenburg. —

De Oefele markt werd veranderd in eene week
 markt; door dat Duitschland en België gesloten zijn
 is de bestemmingsmarkt zoo goed als niets meer; de var
 kensmarkt is zeer behoeftig; op de laatste markt
 werden 105 manden met blokken aangevoerd. —

v. Erp en v. d. Elzen zijn het niet eens over het belang
 van een waterweg naar de Maas; v. Erp is er
 tegen, v. d. Elzen is er voor. Ingenieur van Wamel
 maakte in der tijd het plan; begroot op f 100.000.

Den 2 April 1909 kwam ik weer in Oss; weder
 hand bezocht ik nog Schayk, waarna ik te Berghem den
 trein naar den Bosch nam.

De burgemeester is weer met verlof, zoo dat ik op de wet
 houders van den Elzen en van Erp aangevoeren ben
 bangzien zich voor mijne audientie nietland had aan
 gemeld als het stalenlid sleepers, had ik des volop gele
 genheid om met de Heeren van gedachten te wisselen.

Van den Elzen zit in de kind commissie; van afloop
 (vrijwillig) is voor den 1 Januari 1909 zeer weinig ge
 breide gemaakt.

Oss.

Men werkt druk aan de waterleidingen, en besteedt
 daaraan jaarlijks f 500; het zal nog eenige of vier duzen
 voor dat men rond is, maar dan zal alles ook praktisch
 in orde zijn, en zal het gewone onderhoud niet zoo last
 baar blijken.

De Stolz is thans de eenige armen dokter; men is
 zeer tevreden; hij heeft als armen dokter niet zoveel
 te doen als vroeger, omdat er verscheidene zieken
 fondsen door het werkveld opgericht zijn, en deze
 hem eijgen dokter kiezen.

De politie bestaat uit geschikte menschen; sarnemmer
 King zou echter ten eehemmale onttrekken; ze krijgen
 geen voldoende leiding bij het verrichten van hun dienst;
 er worden vele processen verbaal op gemaakt; in 1907 zelfs
 omstreeks 300; en toch wordt er op zeer veel niet gelet, bijv. op
 diefstal of beschadigen van heide staande veeleken.

De hoestand van de armen blijft onveranderd slecht;
 gelykelyk, dat het armbestuur er in slaagt, de opbrengst
 van de kassieren met een f 200 te vermeerderen, vooral
 door verbeterde zorg voor afwatering enz. enz.

De meer gezonden blijven of verlaten, ook thans zijn er vijf
 huishoudens die legel eei naar elders gaan. — De huis
 huur is in Oss abnormaal hoog; zelfs hogere dan voor over
 eenkomstige huizen in Nijmegen; daarenboven zijn de koop
 prijzen der huizen laag; men veest blyfbaar nog steeds, dat
 de marcaparine fabriek naar elders zal worden overgebracht.

Door dat er veel industrie is, zijn de loonen van het werk
 veld nog al hoog; van f 7- f 9. — Jurgens betaalt gemiddeld f 9.

De veemarkten betekenen niets meer, behalve in het voorjaar
 tot half eei voor weidevee. — De paardemarkten gaan
 buitengewoon goed; vermoedelijk komt er nog een paardens
 markt voor heulens bij. — Ook de kippenmarkt gaat goed,
 140 manden met jonge varkens is geen uitzondering.

Er is in Oss nog eene zeer impoetante koopmanschap van
 Welden en Zonen; de gaan dagelijks minstens 5 wagens van
 10.000 k. g. naar Zwitschland, Hongarije enz.; daardoor
 is de prijs der haailanoten ^{veel} ^{veel} gedaen.

De koopmanufaktur van Koks verwerkt meestal 2 en 3 jarige

Oss.

banden voor Londen en voor Denemarken.

Iki bracht met de wekkers een kort bezoek aan de export slagerijen van Flavelog, en van Zwamenberg en Co. Daar werkte onder een vermits twaalf gediplomeerde Rijks keurmeesters. Wat afgekeurd wordt gevat - in stukken gesme- den - in een grote ketel, en wordt daarin gedurende 12 uren ^{ander} ~~aan~~ een hitte van 125° gehouden; dan is alles verkocht; men vindt zelfs geen botten meer terug; het residu dient dan voor wagensmeer of iets dergelijks.

Den 14 April 1913 bezocht ik Oyen en Osf.

Grote maatschappijen bestaan thans in Osf, in zake het beheer der gasfabriek; aan B. en W. gezegd, dat die maatschappijen mij bekend waren; dat G. S. daarvan wellicht hebben zouden wroden, en dat het mij beter voorkwam, die heden niet te bespreken.

Groot gebrek aan arbeiders woningen; een vereniging in het belang der volkshuisvesting wordt thans, bouwt thans 4 blokken van te samen 37 woningen; haerel die eerst 1 Juli / Augustus moeten afgeleverd worden, zijn ze nu reeds verkocht. — Waarna zal die vereniging verma- delijk een blok van 20 slechte woningen van Nijbaet aan- koopen, en die verbeteren en in behoorlijk bewaarden staat brengen.

De opspraak zal in 1913 de inzet zijn van den strijd om de raads zetels; de burgemeester breekt af met de beide wekkers; dat kan dus wat mooi worden! —

Alle 13 raadsleden waren in de kam, behalve de wekkers der van Eys en het raadslid J. Lore; deze waren juist buiten de kam. — Buiten is geen stof voor raadsleden te vinden. —

Van op gemeenteverzorging 1911 is niet veel moeite en zorg besteed. Verdicht kwam zich bijhouden van de registers van den burgerlijken stand; in de gebroekte registers waren 101 stelen niet in orde en niet getekend door den ambtenaar van den burgerlijken stand - secretaris Buijles.

Van de de hand der stralen wordt nog al geld besteed; in 1913 vier duizend gulden.

Van onderhand waterleidingen maakt wel beter de hand gehouden; bij behandeling door den Raad van bevoordeling

Oss.

1913 rezen deswege nog al klachten.

De weg Osf - Blesch wordt onderhouden met Cheneast steenslag getracht bij Kloos en van Limburg de Rotterdam; men heeft jaarlijks 100 bl³ noodig en betaalt per wagon van 7 bl³ 40.

Men wil afvalwater uit fabrieken en exportslagerijen wordt door de riolen afgevoerd naar den polder, waar het moet versterven; de slaten in den polder zien er ellendig uit.

Jefferau van de Waal wordt wraut als kostdame in het gesticht; zij is zeer goedgevoelich; zoo gaf ze pas f 25.000 voor een ziekenhuis; toen ze hoorde, dat de geestelijken mochten fietsen, liet ze op haar kosten door ieder van de geestelijken een fiets uitrekenen en koopen.

De politie is tegenwoordig goed; alleen veldwachter Straup deugt niet. — Goede samenwerking met Rijks politie.

Het bijzonder onderwijs viert in Osf hoogtij; op de openbare lagere school + mulo school gaan 56 kinderen; op de dito bijzondere scholen 125 c. —

De handelskursus, de landbouwcursus en de ambachts school gaan zeer goed; de laatste vooral neemt sterk op en zal spoedig uitgebreid moeten worden; thans 6 c leerlingen, waar onder vele van buiten.

De armenklas heeft het wel wat beter dan vroeger; het in Duitschland gaan werken zit den menschen in het bloed; daar gaan wel 300 menschen heen; eigenlijk onnoodig; want die 300 zouden in Osf wel werk kunnen vinden.

Armenfondsen zijn sterker dan vroeger, door stichting van Dr. van der Steen (f 35.000) en door meerdere op- brengt van landrijen. f 1000. —

Industrie werkt druk; maar toch drijft feitelijk het Osf op de margarine fabriek van Jurgens. —

Burgemeester van den Elzen heeft zijne bierbrouwerij nog niet aan kant gedaan. —

De gewone markten beheemen niet heel veel; maar des te meer de paardemarkten en vooral de varkensmark- ten; die gaan buitengewoon goed.

Den 7^{en} Augustus 1913 bezocht ik per auto van uit Grave de gemeenten Oyen en Osf.

Oss.
De burgemeester heeft in 1914 zijn bierbrouwerij overgedragen aan zijn zoon; deze verkocht in 1916 het bedrijf; voor er werd toen een inverteerfabriek van gemaakt; deze zaak wordt nu naar Eindhoven verplaatst.

De industrie in Oss gaat sloep; er werken meer 500 menschen in Duitschland.

De adviezen van den Rijks Waterstaat combineren het kanaalplan Oss-Dithoyen zijn gunstig; men heeft hoop, dat het kanaal er komt.

De behoefte aan een nieuw gemeentehuis is dringender, al is 1919 terijgt met de beschikking over het terrein, dat men aangekocht heeft om het raadhuis te kunnen bouwen; men wil dan daadwerkelijk beginnen.

De financiën van de gemeente zijn gunstig; uit de dividend- en tantieme belasting aller versnapping schappen rekent men in 1919 f 40.000 te halen.

Er wordt te kort aan arbeiderswoningen; in 1917 werden er 34 + 95 gebouwd; de plannen voor nog 44 woningen zijn klaar. Ook B. en W. een paar arbeiderswoningen opbouwden; zoogen er goed uit; zijn m. i. niet zoo geriefelijk als die te Woensel; daarvoor waren meer vaste nieuwbouwen. — De huishouden zijn ongeveer gelijk aan die te Woensel: van f 2.25 tot f 3.10. —

Daarna met B. en W. de nieuwe Trijffabriek van de Hebrs van den Berch bezocht; de eerste inrichting van dien aard in ons land. De firma maakt van oude lampen (wollen kousen en derg.) de benodigde draaden, en verwerkt die later tot trijff; zeer interessante, ingewikkelde machines. — De Heeren van den Bergh hadden een kassafabriek in Oss; van trijff fabricatie hadden zij geen flauw begrip; door Deutsche installateurs lieten zij zich een trijffabriek aanpraten; de Duitschers zochten de benodigde machines met bekwaam Deutsche arbeiders over. Niettegenstaande de oorlog sinds uitbraak, kwam de heere installatie tot stand, en is de fabriek thans in volle werking. —

Oss
Den 9^{den} Juni 1922 bezocht ik van uit de Bosch de gemeenten Oss en Oyen.

Sinds ongeveer een half jaar is het nieuwe Raadhuis in gebruik genomen. Het ziet er zeer goed uit, maar het is m. i. geen Raadhuis. De meest bekende zijn op de tweede verdieping; de secretaris, wiens kamer op de eerste verdieping ligt, merkt hoegenaamd niet van de secretarie. —

In de Raadszaal hing een groot portret van Burgemeester Paroze! —

De heere inrichting en meubilering van het Raadhuis is nieuw; centraal verwarming kostte f 15.000; waterleiding f 6.000; klok met carillon f 3.000; meubilering (er zijn geen enkel stuk, noch geen stoel of tafel van het oud Raadhuis mede) f 20.000. — Raadhuis + inrichting kost ruim 2 ten; het onderhoud van het park der grontheeren f 3000 per jaar. — Het onderhoud van het gebouw, met zijn eiken, torentjes, balkons en zal jaarlijks veel geld kosten. — Bovendien staat het niet in het Centrum van Oss. — Alleen dit Raadhuis een groote verbetering is, vergeleken met den vroegeren toestand, vindt ik het toch jammer, dat de voorstellen van B. en W. om een nieuw Raadhuis te bouwen in het Centrum — de daarvoor benodigde terreinen waren reeds door gemeente aangekocht — niet zijn aangenomen.

De familie Jurgens schonk voor het Raadhuis een groot portret van de Heere van Burgemeester v. d. Elzen.

Er woont thans geen enkele Jurgens meer in Oss; Directeur van hun heere bedrijf. Eldaar werd de Heere Westinse, een Limburger. Hij is gehuwd met een dochter van burgemeester v. d. Elzen.

Voor woningbouw bleef gemeente m. i. te veel; door de bouwverleniging St. Willebrordus werden 289 woningen gebouwd; huurprijs f 2 tot f 4.10. —

Door vereeniging... en voordeel werden 40 middenstands woningen gebouwd; huurprijs f 6 tot f 7. — Door W. W. Burgerwoningen werden 21 woningen

Osf

gebouwd; huurprijs $\text{f} 9$ à $\text{f} 10$.
Voor 134 woningen werd een Rijkspremie in de bouw
kosten aangevraagd, voor 76 werd die premie bereids
verleend; 55 aanvragen zijn nog in behandeling;
33 zijn reeds gered; 25 zijn nog in aanbouw.

Bij laatste Raadsverkiezing werden 5 nieuwe Raads-
leden gekozen. Wethouder v.d. Weest werd er niet gestemd
omdat hij geen voorstander heette te zijn van het byson-
der onderwys.

geen bepaalde partyschappen.

$5\frac{1}{2}$ percent ~~bestaande~~ op centen op de hoofdsom der
dividenden en bankiere belasting bracht over 1920
 $\text{f} 115.000$ op; voor dit jaar geschat op $\text{f} 50.000$. —
Hoofdelijk aanslag $\text{f} 150.000 = 4\frac{1}{2}\%$. —
geen op centen op personeel, op vermogens belasting
af op Rijk's inkomsten belasting.

Gasfabriek gaat slecht; geen winst voor gemeente;
er zit te veel kapitaal in.

Wanneer sinds 1 Januari 1922 sprake concurren-
tie van electriciteit; thans 26 aansluitingen van
licht, en 16 voor kracht, tarief 50 cent licht, en 25
cent voor kracht. De bouw van het net kostte
tot nu toe reeds $\text{f} 0.000$. —

De rieden van Osf worden niet in de open sloot
van den polder; langs de Rierloop uitering moet
alles naar de Maas.

De lastauto's doen veel kwaad aan de wegen;
het gebruik daarvan schijnt zeer kostbaar; van
het vervoer van Osf naar de Maas schafte jongens
de lastauto's af, en bedient zich weer van gewone
karren.

Salitie. Een inspecteur met 10 man; het gaat
niet stekend.

Brandweer. Een motorspuit aangeschaft, om
volgende water te hebben, werden, over de gehele
gemeente verdeeld twintig brandputten geboord,
 $\text{f} 0$ à 12 dl. diep; 30 c. dl. in diepte. Ieven val op
niet stekend water.

Osf

Werkeloosheid. In den vroegen tijd waren er 300; thans
150 à 175. Gemeente heeft er thans een veertig aan het werk;
voor hen moet werk gezocht.

In de fabrieken verdienen de arbeiders thans gemiddeld $\text{f} 2,5$
in de slachterij $\text{f} 2,3$ à $\text{f} 2,4$.

De Handelschool zal worden omgeset in een 5-jarige H. B. S.
De Ambachtschool is goed in orde; trekt veel buitenleer-
lingen.

Van de leessaal wordt weinig gebruik gemaakt; van
de leenbibliotheek daarentegen veel; meestal romans.

Minister van Waterstaat heeft juist bericht, in ant-
woord op een schrijven van Osf van 1919 dat hij
geen wil bijdragen in de kosten van het kanaal; alles
moet echter wachten op de oplossing van het Weerse Maas
vraagstuk.